# SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNOLOGIK ISHSIZLIK MUAMMOSI VA KADRLAR MALAKASINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI

Aminjonov Elyorbek

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi

**Annotatsiya.** Ushbu tezisda O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimiga sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni joriy etishning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari tahlil qilinadi. Raqamlashtirish natijasida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan "texnologik ishsizlik" va uning aholi hamda hukumat o‘rtasidagi munosabatlarga ta’siri ko‘rib chiqilgan. Muammoning yechimi sifatida soliq va moliya sohasi kadrlarining raqamli ko‘nikmalarini (reskilling) oshirish hamda ularning zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash tajribasini rivojlantirish bo‘yicha amaliy takliflar ilgari surilgan.

**Аннотация.** В данной тезисе анализируются социально-экономические последствия внедрения искусственного интеллекта и цифровых технологий в налоговую систему Республики Узбекистан. Рассматривается возможная «технологическая безработица», возникающая в результате цифровизации, и её влияние на взаимоотношения между населением и государством. В качестве решения проблемы предлагаются практические меры по повышению цифровых навыков (reskilling) кадров налоговой и финансовой сфер, а также развитию опыта работы с современными технологиями.

**Abstract.** This thesis analyzes the socio-economic consequences of introducing artificial intelligence and digital technologies into the tax system of the Republic of Uzbekistan. It examines the potential “technological unemployment” that may arise as a result of digitalization and its impact on relations between the population and the government. As a solution to the problem, practical proposals are put forward to improve the digital skills (reskilling) of tax and finance professionals and to develop their experience in working with modern technologies.

**Kalit so‘zlar:** soliq ma’murchiligi, sun’iy intellekt, texnologik ishsizlik, kadrlar malakasi, raqamli savodxonlik, ijtimoiy barqarorlik, TDIU.

**Ключевые слова:** налоговое администрирование, искусственный интеллект, технологическая безработица, квалификация кадров, цифровая грамотность, социальная стабильность, ТГЭУ.

**Keywords:** tax administration, artificial intelligence, technological unemployment, staff qualifications, digital literacy, social stability, TSUE.

## Kirish

Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlarning muhim bo‘g‘ini soliq tizimini to‘liq raqamlashtirish va jarayonlarga sun’iy intellekt (AI) elementlarini integratsiya qilishdan iborat. Ushbu islohotlar soliq to‘lovchilarga sezilarli qulayliklar yaratish, shaffoflikni ta’minlash hamda korrupsiyaviy omillarni cheklashga xizmat qilmoqda [Jumaniyozova, 2024; 45]. Soliq qo‘mitasining raqamli platformalari transformatsiyasi davlat budjeti tushumlarini oshirishda yuqori samaradorlik ko‘rsatmoqda. Biroq, raqamli o‘zgarishlarning shiddatli tus olishi nafaqat texnik yutuqlarni, balki chuqur ijtimoiy va mehnat bozori bilan bog‘liq jiddiy tizimli muammolarni ham yuzaga keltirmoqda.

## Metodlar

Ushbu tadqiqot jarayonida soliq ma’murchiligini raqamlashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini o‘rganish maqsadida tizimli tahlil, qiyosiy iqtisodiy tahlil va prognozlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning empirik asosi sifatida O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasining rasmiy tahliliy ma’lumotlari [Soliq qo‘mitasi, 2025; 12] hamda To‘rtinchi sanoat inqilobi sharoitida mehnat bozoridagi o‘zgarishlarga oid xalqaro konseptual yondashuvlar [Schwab, 2017; 115] o‘rganildi va o‘zaro qiyoslandi.

## Natijalar

Soliq ma’muriyatchiligida avtomatlashtirilgan elektron dasturlarning ("E-aktiv", "E-ijara" va intellektual risk-tahlil tizimlari) keng qo‘llanilishi an’anaviy ravishda inson mehnati talab etiladigan sohalarni, xususan buxgalteriya, soliq auditi

va maslahat xizmatlarini sezilarli darajada qisqartirmoqda. Tizimlarning inson o‘rnini egallashi mehnat bozorida jiddiy "texnologik ishsizlik" xavfini yuzaga kiritadi. Agar ushbu jarayon davlat tomonidan tizimli nazorat qilinmasa va ijtimoiy himoya choralari ko‘rilmasa, ommaviy ishsizlik aholi o‘rtasida tushunmovchiliklarni keltirib chiqarishi hamda fuqarolar va hukumat o‘rtasida o‘zaro ziddiyatli muhitni shakllantirishi mumkin. Shuningdek, amaldagi kadrlarning raqamli ko‘nikmalari yetishmasligi yangi texnologiyalarning to‘liq quvvatda ishlashiga to‘sqinlik qilmoqda.

**Munozara va Xulosa**

Rivojlangan texnologiyalar davrida ishsizlik muammosining oldini olish va kadrlar raqobatbardoshligini ta’minlash maqsadida, birinchi navbatda, kadrlarni tizimli ravishda qayta tayyorlash (Reskilling) mexanizmini yo‘lga qo‘yish lozim. Soliq xodimlari va hisobchilarni yangi texnologiyalardan qo‘rqishga emas, balki ulardan unumli qurol sifatida foydalanishga, ya’ni oddiy ma’lumot kirituvchidan intellektual tahlilchiga aylanishga o‘rgatish zarur. Shuningdek, oliy ta’lim, xususan iqtisodiyot yo‘nalishidagi dasturlarni zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashtirish dolzarb vazifadir.

Xulosa qilib aytganda, soliq tizimini raqamlashtirish jarayonida eng to‘g‘ri va samarali yo‘l — inson kapitaliga investitsiya kiritishdir. Ta’lim tizimini tubdan yangilash hamda amaliyotchi mutaxassislar malakasini to‘xtovsiz oshirishga qaratilgan investitsiyalar strategik ahamiyatga ega bo‘lib, kelajakda davlat iqtisodiyoti va intellektual salohiyati uchun shak-shubhasiz bir necha barobar yuqori foyda va strategik dividendlar beradi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. – T.: “Adolat”, 2020.

2. Jumaniyozova, F. A. (2024). Yangi O‘zbekistonda soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish yo‘nalishlari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy jurnali, № 2. Toshkent: TDIU nashriyoti. – B. 45-51.

3. Schwab, K. (2017). The Fourth Industrial Revolution. New York: Crown Publishing Group. – P. 115-118.

4. O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasi. (2025). Soliq ma’murchiligida raqamli texnologiyalarni qo‘llash samaradorligi: Tahliliy ma’ruzalar to‘plami. Toshkent: Soliq akademiyasi nashriyoti. – B. 12-15.